ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Ο Διονύσιος Σολωμός (1798-1857) γεννήθηκε στη Ζάκυνθο. Ο πατέρας του, κόντες Νικόλαος Σολωμός, ήταν πλούσιος αριστοκράτης ενώ η μητέρα του, Αγγελική Νίκλη, δούλευε ως υπηρέτρια στο αρχοντικό του κόντε Σολωμού. Ο Διονύσιος ήταν ο πρώτος από τους δύο νόθους γιους του Νικόλαου Σολωμού και της Αγγελικής Νίκλη. Τα δύο παιδιά μεγάλωσαν στο σπίτι του κόντε απολαμβάνοντας τα ίδια σχεδόν προνόμια με τα νόμιμα τέκνα του. Ο Νικόλαος Σολωμός, λίγο πριν πεθάνει, παντρεύτηκε την Αγγελική και νομιμοποίησε το Διονύσιο και το Δημήτριο ενώ τους κληροδότησε και την περιουσία που τους αναλογούσε.

Το οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσε ο Σολωμός, του πρόσφερε τις δυνατότητες να μορφωθεί όπως άρμοζε σε ένα αρχοντόπουλο ενώ το κοινωνικό περιβάλλον τον μύησε στη ζωή μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Τα ποικίλα γλωσσικά ακούσματα (μανιάτικα από τον παππού του Δημήτριο Νίκλη, δημοτικά τραγούδια από τη μητέρα του, βενετσιάνικα και ιταλικά από τον κόντε Σολωμό), καλλιέργησαν την έμφυτη γλωσσική ευαισθησία του νεαρού Διονύσιου.

Μετά το θάνατο του πατέρα του, ο Σολωμός μεταβαίνει στην Ιταλία όπου θα φοιτήσει στο Λύκειο της Κρεμόνας και θα σπουδάσει νομικά στο Πανεπιστήμιο της Παβίας. Την εποχή εκείνη τα ιταλικά πανεπιστήμια αποτελούσαν χώρους ιδεολογικών ζυμώσεων και φυτώρια φιλελεύθερων κοινωνικών και πολιτικών κινημάτων. Άλλωστε, η Γαλλική Επανάσταση είχε αλλάξει πολλές από τις μέχρι τότε καθιερωμένες αξίες και μια καινούρια τάξη, η αστική, είχε μπει δυναμικά στο παιχνίδι της εξουσίας. Τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα έκαναν ήδη αισθητή την παρουσία τους στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και ο απόηχός τους έφτανε στην Ελλάδα, δίνοντας ελπίδες για την απελευθέρωση του Γένους. Την εποχή που σπούδαζε ο Σολωμός στην Ιταλία, στο χώρο των τεχνών και της λογοτεχνίας βρισκόταν στην ακμή του το κίνημα του *ρομαντισμού*. Ο *ρομαντισμός* προτείνει την ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων, την επιστροφή στις αξίες του παρελθόντος και προβάλλει τη φαντασία ως κυρίαρχο μέσο για τη σύλληψη και δημιουργία έργων τέχνης. Στην Ιταλία ο Σολωμός μυήθηκε στο *ρομαντισμό*, γνώρισε σημαντικούς εκπροσώπους των ιταλικών γραμμάτων, επηρεάστηκε από το έργο τους και αποπειράθηκε να συνθέσει, στην ιταλική γλώσσα, τα πρώτα του ποιήματα, κυρίως θρησκευτικού περιεχομένου.

Το 1818 ο Σολωμός επιστρέφει στη Ζάκυνθο, η οποία κατακλύζεται από τα πνευματικά και ιδεολογικά ρεύματα της Δύσης. Επιστρέφοντας στα Επτάνησα, ο Σολωμός θα αποκαταστήσει σταδιακά την επαφή του με τη μητρική του γλώσσα, μέσα από την επαφή του με αξιόλογους πνευματικούς ανθρώπους που τον ενθαρρύνουν και τον βοηθούν στις πνευματικές του αναζητήσεις.

Η γλώσσα που χρησιμοποιεί στην ποίησή του είναι αρχικά η ιταλική, στη συνέχεια ιταλική και ελληνική και σε ενδιάμεσα διαστήματα χρησιμοποιεί την ιταλική μόνο για τα σχεδιάσματα και τις σημειώσεις του. Σημαντική θέση στην ποίηση του Σολωμού κατέχει ο δεκαπεντασύλλαβος· εκτιμά και θαυμάζει το δημοτικό τραγούδι και είναι πεπεισμένος ότι η δημοτική γλώσσα, η ζωντανή γλώσσα του λαού, είναι η μόνη κατάλληλη για να εκφράσει τις ιδέες και τα συναισθήματά του. Γλώσσα και ελευθερία στο Σολωμό είναι αδιαίρετα. «*Μήγαρις έχω τίποτε άλλο στο νου μου πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;*» αναφέρει χαρακτηριστικά στο "Διάλογο".

Κεντρικά θέματα στην ποίηση του Σολωμού είναι η ελευθερία και η γλώσσα, η θρησκεία και η πατρίδα, ο θάνατος, η φύση και ο έρωτας ο οποίος στη σολωμική ποίηση είναι πάντα αγνός. Το έργο[1] του Σολωμού διακρίνεται σε τρεις περιόδους:

α. 1818-1823: Αρχικά γράφει κάποια ειδυλλιακά λυρικά ποιήματα, σονέτα και σατιρικά ποιήματα στην ιταλική γλώσσα, στη συνέχεια όμως διαφοροποιεί την ποιητική του δημιουργία, καθώς αφομοιώνει δημιουργικά την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά, τα έργα της κρητικής λογοτεχνίας και τα δημοτικά τραγούδια. Στην περίοδο αυτή ανήκουν έργα όπως το ελληνικό ποίημα η "Ξανθούλα".

β. 1823-1833 (από το 1828 βρίσκεται στην Κέρκυρα ώς το θάνατό του): Ο Σολωμός στρέφεται από τα παλιά ιταλικά αυτοσχέδια ποιήματα θρησκευτικού κυρίως περιεχομένου, σε ωριμότερα έργα μεγαλύτερης έκτασης. Η Επανάσταση στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα έχει ξεσπάσει. Ο Σολωμός παρακολουθεί τα γεγονότα και βιώνει τον πόθο των συμπατριωτών του για λευτεριά. Αφήνει ελεύθερο το νου του να οραματίζεται και γράφει έργα στα οποία υμνείται κυρίως η Επανάσταση. Τα σημαντικότερα είναι: ο "Ύμνος εις την Ελευθερίαν" (1823)[2], η "Ωδή Εις τον θάνατον του λόρδου Μπάυρον", "Η καταστροφή των Ψαρών" (έξοχο παράδειγμα πυκνού και γνωμικού λόγου), οι "Ελεύθεροι Πολιορκημένοι" (Α' σχεδίασμα), ο "Λάμπρος" και δύο σημαντικά πεζά, ο "Διάλογος" (1824), στο οποίο υπερασπίζεται τη λαϊκή γλώσσα, και η "Γυναίκα της Ζάκυθος".

γ. 1833[3]-1849: Πρόκειται για την περίοδο της ώριμης ποιητικής του σύνθεσης, με έργα όπως ο "Κρητικός" (1833), (ένας ύμνος στην πατρίδα και τον έρωτα, όπου δεσπόζει η έξοχη μορφή της Φεγγαροντυμένης), οι "Ελεύθεροι Πολιορκημένοι" (Β' και Γ' σχεδιάσματα)[4] και ο "Πόρφυρας".

---

1 Δύο χρόνια μετά το θάνατο του Σολωμού, ο μαθητής του, Ιάκωβος Πολυλάς, συγκέντρωσε το έργο του ποιητή στον τόμο "Τα Ευρισκόμενα".

2 Ποίημα 158 στροφών, εμπνευσμένο από τα πρώτα στρατιωτικά γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης. Οι δύο πρώτες στροφές καθιερώθηκαν ως Εθνικός Ύμνος της Ελλάδος και μελοποιήθηκαν από τον Νικόλαο Μάντζαρο, Κερκυραίο συνθέτη και φίλο του Σολωμού.

3 Δυστυχώς, τα πρώτα πέντε χρόνια της περιόδου αυτής (1833-1838) σημαδεύονται από τη δίκη με τον ετεροθαλή αδερφό του για την πατρική περιουσία, μια υπόθεση που τον έφερε σε αντιδικία ακόμα και με την ίδια του τη μητέρα, γεγονός που τον πλήγωσε ανεπανόρθωτα, παρά το γεγονός ότι τελικά δικαιώθηκε στο δικαστήριο.

4 Επηρεασμένος από το γερμανικό ιδανισμό, ο Σολωμός αναζητούσε την τελειότητα στην ποιητική του δημιουργία. Για το λόγο αυτό επανερχόταν συχνά σε νέα επεξεργασία θεμάτων που τον είχαν απασχολήσει παλαιότερα, με αποτέλεσμα κάποια έργα του να σώζονται σε αποσπασματική και ανολοκλήρωτη μορφή.